

Footprint Justice krijgt internationale aandacht

Van diverse berekeningen en rapporten weten we dat de rijke landen onevenredig veel van de Aarde gebruiken, wat tot grote sociale en ecologische problemen heeft geleid. Dat begon al in de koloniale tijden en liep door de groei van de internationale handel steeds meer uit de hand. Lange tijd werden deze ruwe getallen gehanteerd: 20% van de mensen op Aarde, vooral in de rijke landen, gebruikt ongeveer 80 tot 85% van de jaarlijks verhandelde (fossiele) energie, gronden en grondstoffen.

Jan Juffermans is landelijk actief voor de Werkgroep Voetafdruk Nederland en het Platform Duurzame en Solidaire Economie. Hij is lid van de Raad van Advies van de WFBN.

Climate Justice

Op grond van de grote verschillen in energiegebruik is de term *Climate Justice* in gebruik genomen. De gebruikers van veel fossiele energie, ook gedurende vele jaren, zijn daarom veruit de grootste veroorzakers van de klimaatontwrichting. Zij hebben dan ook veruit de grootste verantwoordelijkheid om de klimaatontwrichting effectief tegen te gaan en armere landen zoveel mogelijk te helpen. In VN-verband wordt dat ook onderkend.

Footprint Justice

Met grondstoffen en het gebruik van landbouwgrond is het niet anders. Ook hier zien we dat de rijke landen een onverantwoord groot beslag leggen op de mondiale gronden en grondstoffen. Voor vele mensen is er bijna niets over en dat betekent armoede. Tegen die onaanvaardbare situatie wordt nauwelijks iets structureel ondernomen. Om dat aan de kaak te stellen ben ik een paar jaar geleden de term *Footprint Justice* gaan gebruiken, en schreef er een essay over, dat eerder in *Eén Wereld* werd gepubliceerd en recent nog op de site van *Resilience* [1] in de VS is geplaatst.

Mondiale voetafdrukken

Om positief stelling te nemen is het uitgangspunt *A Fair Earth Share is a Human Right, for present and future generations* bedacht. Het interessante is dat dit tegenwoordig gekwantificeerd kan worden. Met het model van de 'Ecologische Voetafdruk' worden door het *Global Footprint Network* elke twee jaar de gemiddelde mondiale voetafdrukken van alle landen berekend. De onderlinge verhoudingen, die met hetzelfde model zijn berekend, bieden de wetenschappelijke getallen van de onge-

lijke verdeling tussen landen. Met steun van het Platform Duurzame en Solidaire Economie wordt het project nu verder ontwikkeld. De bedoeling is het recht op een *Fair Earth Share* uiteindelijk vastgelegd te krijgen in het internationale recht.

Steunverklaring

Er zijn vervolgens met diverse personen en organisaties contacten gelegd, en zo is het plan ontwikkeld om bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag een *Advisory Opinion* aan te vragen. Het project is nu in de fase gekomen dat er een paar landen worden gezocht, liefst een of meer rijke landen en ook een of meer landen met een laag nationaal inkomen, die genoemde stelling op de agenda van de Verenigde Naties willen zetten. Daarna mogen alle landen zich tegenover het Internationaal Gerechtshof erover uitspreken, en volgt er een uitspraak van de rechters. Belangrijk daarvoor is de steunverklaring die gezamenlijk is afgegeven door de hoogleraren Hans Opschoor, Jan Pronk en Nico Schrijver.

Wellbeing Economy Governments

In 2020 werd het Platform Duurzame en Solidaire Economie lid van de mondiale *Wellbeing Economy Alliance* (WEAll, zie: <https://wellbeingeconomy.org/>). Daarbij zijn ook landen met een nieuwe visie op economie aangesloten, als eerste Nieuw-Zeeland, Schotland en IJsland, en daarna zijn Wales en Finland erbij gekomen. Deze landen zijn gaan samenwerken als de *Wellbeing Economy Governments* (WEGo). De econoom Katherine Trebeck is een van de initiatiefnemers en grondlegger van dit nieuwe economische gedachtegoed, waarin de focus ligt op welzijn en niet enkel op materiële welvaart. Deze landen geven dus voorrang aan nieuwe indicatoren, die ze belangrijker vinden dan het Bruto Nationaal Product. Toen Trebeck de informatie over het project had gezien, reageerde ze enthousiast. Om een lang verhaal kort te houden: via WEAll is begin januari 2021 het daarvoor speciaal gemaakte verzoekschrift aan de vijf WEGo-landen gestuurd, met dus de vraag of zij het initiatief willen nemen de genoemde *Advisory Opinion* op de agenda te plaatsen van de Algemene Vergadering van de VN. 2021 wordt dus een spannend jaar voor *Footprint Justice*. (zie het verzoekschrift op de pagina hierna).

[1] <https://www.resilience.org/stories/2020-06-04/towards-footprint-justice-a-fair-earth-share-is-a-human-right/>

Een Fair Earth Share is een mensenrecht, voor huidige en toekomstige generaties

Dit is het verzoekschrift dat begin 2021 aan de vijf Wellbeing Economy Governments is verzonden.

Amsterdam / Glasgow, december 2020

Hoewel in de afgelopen 40 jaar het welzijn van veel mensen is toegenomen en sommigen een extreme stijging van hun inkomen hebben gezien, is de levensstandaard voor veel anderen niet alleen niet verbeterd, maar in sommige gevallen zelfs verslechterd. Het is tijd voor een nieuwe aanpak!

Volgens de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de VN heeft iedereen recht op 'een behoorlijke levensstandaard, inclusief voedsel, kleding, huisvesting, medische zorg en sociale diensten' (artikel 25). Tot nu toe is er echter geen praktische verwijzing naar hoe dit recht kan worden gerealiseerd. Zou een nieuwe aanpak nieuwe mogelijkheden creëren?

Een nieuwe aanpak

De VN-verklaring beschermt ieders recht op leven, dat ook is verankerd in regionale mensenrechtenwetgeving (zoals het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens). Dit recht op leven vertaalt zich in een mensenrecht op toegang tot de natuurlijke hulpbronnen en milieukwaliteiten van de Aarde voor iedereen.

Gezien de inherente beperkingen van de Aardse systemen om op duurzame en veilige wijze die hulpbronnen aan huidige en toekomstige generaties te verschaffen, is het cruciaal om te overwegen hoe een mensenrecht op een eerlijk aandeel van de Aarde kan worden vertaald in kwantitatieve termen en vastgelegd in een internationaal overeengekomen mensenrechtentaal.

Kwantificering van de beschikbare mondiale gebruiksruimte

Het Donut-model (2017) van Kate Raworth beschrijft de ruimte voor een duurzame en rechtvaardige ontwikkeling voor de mensheid, met de veilige mondiale grenzen als plafond en het eerlijk delen van de sociale voordelen van ontwikkeling als vloer. Deze ruimte moet zo worden berekend dat er een behoorlijke hoeveelheid middelen overblijft voor toekomstige generaties.

Het model van de mondiale ecologische voetafdruk (1996) stelt ons in staat kwantitatieve wetenschappelijke vergelijkingen te maken van de huidige geaggregeerde claims over mondiale ecospace tussen continenten, landen, steden en personen. Met het concept van *Safe Planetary Boundaries* (2009) kan de beschikbare veilige ecospace worden berekend.

Door deze methodologieën te volgen, kunnen we de volgende stap zetten naar een eerlijke wereldwijde uitwisseling. We hopen dat het recht op een eerlijk aandeel van de Aarde kan worden vastgelegd in internationaal overeengekomen mensenrechtenwetgeving.

Een advies van het Internationaal Gerechtshof

Om dit proces op gang te brengen, vragen we van VN-lidstaten een verzoek in te dienen bij de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) om een *advisory opinion* over dit onderwerp door het Internationaal Gerechtshof in Den Haag. Het verzoek wordt bij voorkeur gedaan door een combinatie van twee of meer hoge- en lage-inkomenslanden.

Wanneer het Internationaal Gerechtshof een *advisory opinion* start met de stelling dat "A Fair Earth Share een mensenrecht is", worden alle lidstaten van de VN uitgenodigd om hun reactie te geven. Op basis van alle reacties wordt het officiële opiniërend advies geformuleerd.

Ons verzoek aan u

Wij zouden graag uw steun willen vragen voor deze nieuwe aanpak, en het initiatief willen nemen om, samen met een of meer leden van de *Wellbeing Economy Governments*, dit verzoek om een Advies op de agenda van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties te plaatsen. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u hieronder onze adressen vinden, want we helpen u graag verder.

Meer informatie:

Het Nederlandse Platform Duurzame en Solidaire Economie (sinds 2006 - www.platformDSE.org)

Originele referenties:

Opschoor JB (1995). Ecospace en de daling en stijging van de doorvoerintensiteit, *Ecological Economics*, - Vol. 15 (1995) nr. 2: 137-141.

Raworth, K. 2017. Waarom is het tijd voor Donut Economics, *IPPR Progressive Review*, Vol. 24, nummer 2: 216-222.

Rockström, J. et al. 2009. Een veilige werkruimte voor de mensheid. *Nature* 461, 472-475.

Wackernagel, M. en Rees, W. 1996. Onze ecologische voetafdruk: het verminderen van de menselijke impact op de Aarde. *New Society Publishers*, Philadelphia.

Zie ook: www.footprintnetwork.org